

Vems berättelser?

Vem syns och hörs på våra museer? Och hur?

Höstkonferens 19-20 oktober 2015

Historiska museet, Stockholm

Arrangörer: Fuism och Forum för utställare

Ett 90-tal medlemmar deltog på konferensen, deltagarna hade en ganska jämn fördelning från båda föreningarna.

Välkomna och intro till temat

Sophie Nyman avdelningschef för kommunikation och publik på Historiska museet hälsar välkommen och inleder med att tala om temat. Vissa berättelser är inte berättande. Vår uppgift att lyssna och höra det som inte sägs. Ta tid att våga vara tyst, Våga prata om makt. Vågar vi överlåta makten till någon annan. Det går inte att önska att någon annan ska gå ut på tunn is om man inte vågar själv. Samskapande. Menar vi samma sak?

Bianca Leidi, ordförande för Forum för utställare, inleder med att säga att föreningarna, som

anordnar konferensen, har många beröringspunkter. Vi arbetar alla med berättelser. Berättelser både inifrån och utifrån. Mål med dagarna är att det ska sticka till och vara lite jobbigt.

Inledning och inspiration med Marie Björk, tf enhetschef, samlingsenheten på Göteborgs stadsmuseum

Marie har sin bakgrund i ide och lärdomshistoria. Museet har i sitt berättande, släktskap med litteratur och författare. Litteraturvetare skapar fiktion av verkliga personer. Museerna skapar berättelser från fragment av verkligheten/personer. Forskarna kan liknas vid författarna som är namngivna. Idag vet vi att det finns

flera sanningar. Museerna kan lösa detta genom att låta nya personer tala, kvinnor, barn mm. Nya röster som sätts in kring historiska fakta. Målen kan vara desamma – att skapa intresse, spänning och lärande. Men på museum förväntas det vara sant, inte alltid i litteraturen. För museerna är osanning en risk, för författare en möjlighet.

Ibland skapar vi en ledsagare i utställningen, en figur som ska vara en brygga mellan historien och besökaren. Men det kan vara en ny fallgrop. Vi skapar en person som vi kan fylla med det innehåll det vi själva vill berätta, men vilka källor har vi där, hur autentiskt är det?

Marie kopplar till Ida Krooks avhandling om Minnesrörelse. Avhandlingen är en litterär gestaltning som ställer frågor kring minne, fiktion, dokument och berättande. Fem författare har utifrån insamlad dokumentärt material från Tyskland och Sverige med tyngdpunkt på världskriget, fått skriva fritt. Det kretsar kring familjen som plats för historieskrivning, minnespolitik och hur minnen och frånvaron av minnen kan vandra mellan generationer. Vad kan det innebära att berätta någon annans historia? Vems historia är det då och vem är det som berättar? Hur kan tomrum för okända berättelser uppstå?

Minnets tillkortakommande. Vi minns inte allt och vi vill inte minnas allt. Minnesplatser är ofta ordlösa t.ex. förintelsemonumentet i Berlin. Platsen ger en stark fysisk upplevelse som kan liknas vid vad vi vill uppnå i museets utställningslokaler.

En annan bok som Marie tar upp är litteraturvetare Sara Danius bok, *Den blå tvålen*. Sara anlägger ett annorlunda perspektiv på realismen. Realismen vill visa verkligheten sådan den är, inte hur den borde vara. Skillnad på vad jag säger och det någon hör.

Workshop kring berättande i Historiska museets utställningar

I blandade grupper från de olika föreningarna väljer vi själva en utställning på museet som vi ska studera. Vems berättelse synliggörs? Vilka röster vill vi lägga till?

Inspirationsföreläsning av konstnären Knutte Wester

Knutte är en idébaserad konstnär från Umeå. Hans konstnärliga arbete handlar mycket om samhällsstrukturer, makt, historia och deltagande. Han arbetar främst med skulptur och film. <http://www.knuttewester.se/>

Knutte har arbetat på många håll i världen, I New York bytte han ateljén mot ett familjehärbärge för bostadslösa mammor med barn. Han gjorde där workshop med barn och mammor. Han har svårt att släppa barnens historia. De har nästan bara bott i härbergen. De lever som flyktingar i sitt eget land. Han skapar ett konstverk tillsammans med barnen. Gjuter av en axel och sätta upp på den adress där en av familjerna inte fick bo kvar. Avgjutningen av axeln limmas upp en tidig söndagsmorgon utan tillstånd. Den finns fortfarande kvar.

Knuttes egen berättelse. Han visar en bild på farmor. Under sin uppväxt var han mycket med farmor istället för att vara på dagis. Hon berättade sagor, inte om prinsar och prinsessor utan om sitt liv som så kallad "horunge". Hon hade blivit utackorderad och adopterad och sedan tillbaka lämnad. Knuttes farmor gav honom en insyn i ett annat liv, satte ord på hans mardrömmar. Knutte växte upp i kollektivet Storken. Kollektivets mål var att bygga ett nytt samhälle. Han bodde där i 19 år, studerade sedan på Konsthögskolan. Han har fått stipendium från Sida och reste då till Sydafrika efter apartheid. Där man höll på och omformulera sin historia, rev ur sidor i historieboken. Det blev ett nyvaknade. När han kom hem intervjuade han sin farmor och gjorde en videoinstallation med henne och kvinna i Sydafrika, det fanns likheter i deras historier.

Han har också arbetat tillsammans med flyktingar på migrationsverkets boende i Boliden. De kommer hit med drömmen om bättre liv, förr kom guldgrävarna och drömde om att hitta guld och skapa sig ett bättre liv Knutte bjöd in olika personer för att göra film och musik med flyktingarna. En av dem som kom var en pojke från Kosovo med deprimerade föräldrar. Pojken sa - Filma nu, för jag något viktigt att berätta, vi ska utvisas.

Flera år senare åker Knutte till Kosovo för att undersöka vad som hände med pojken, Gezim som utvisades från Sverige. Av Gezims historia blev det en film *Gezim Rewind*. Filmen börjar i

Kosovo och går sedan tillbaka till tiden i Sverige. Knutte får en fråga om hur han tänker kring dessa utsatta barn. Han svarar att han tänker sig in i att de person som är med i hans verk sitter bredvid och vad ska de tycka? Han skicka alltid materialet till de medverkande för att få godkänt att visa och använda det. Filmen *Gezim Rewind* presenterades på en filmfestival i Kosovo. Knutte såg till att hela Gezims familj bestående av 17 personer kan komma dit. På festivalen sitter Knutte med Gezim och hans pappa på vardera sidan. Knutte är lite nervös för hur filmen ska mottas av dem. När filmen är slut så ropar Gezim – ”Jag är här, jag lever”, och alla jublar. Gezim fick en rockstjärne status.

Det kunde ha varit mitt barn, säger Knutte.

Workshop om berättande underledning av produktionsbolaget Expology

Expology är en konsultbyrå för utställningar och upplevelser. De utvecklar koncept och skapar lösningar för kunskapsbaserade platser som science center och museer. Expology kombinerar

innehåll, design och teknik med pedagogiska metoder för att skapa engagerande upplevelser.

<http://www.expology.com/> Tre punkter som alltid är viktiga i deras arbete är. Upplevelse, interaktivitet och gemensamt skapande.

Liza Carlfred och Sofia Grebius introducerar och leder grupparbetet.

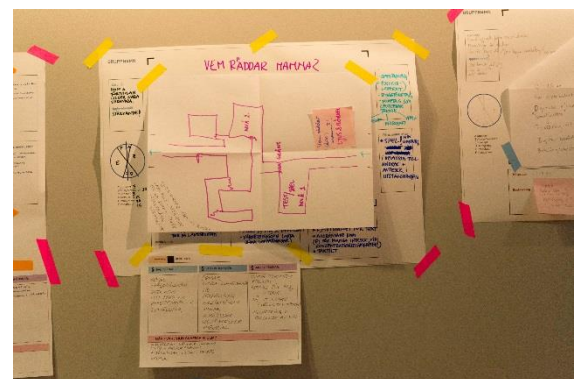
Uppgift: Att skapa en utställning om Flyktingströmmen över Medelhavet.

Vi indelas i grupper om ca 5 personer. Vi får 10 st kuvert som var och ett innehåller uppgifter som vi ska göra. Varje moment är tidsbegränsat. Vi ska ta fram mål, målgrupper, läromål, formge mm. Allt på kort tid.

I uppgiften ingår också motgångar, det första förslaget vi tagit fram skrotas och vi får börja om på nytt.

Utställningen formges på ett A3 papper och sätts sedan upp för beskådan för alla.

Yoga

Innan bubbel och middag så avslutas dagen med yoga i ledning av Bianca Leidi

Mingel med bubbel

Middag i barocksalen

Tisdag

Föreställning och föreläsning med Emilia Wärff och Anna Bergström från Spinn

Spinn är Sveriges första integrerade danskompani, vilket innebär att det är ett kompani med professionella dansare både med och utan funktionsvariationer. Konstnärliga ledaren Veera Suvalo Grimberg bildade kompaniet i mars 2010. Spinn har sin bas i Göteborg och har dansare från Sverige, Frankrike och England. Inspirationen till att arbeta med integrerad dans på en professionell nivå kommer bl.a. från Candoco Dance Company från London.

Spinn vill vidareutveckla danskonsten med nya kroppar som utmanar de gamla stereotyperna och tar upp frågor som: vem får ta plats på en scen?

Spinn har ett strategiskt uppdrag och arbetar förutom med föreställningar även med workshops, dialog och samarbete, både internationellt och i Sverige. Det konstnärliga arbetet är alltid viktigast även om många förväntar sig att deras arbete ska vara terapeutiskt. Spinn utgår från varje enskild person/deltagare. Viktigt att se individers möjligheter inte begränsningar.

Anna är frilansande dansare och medarbetare i Spinn. Anna berättar om sin historia. Under sin dansutbildning i London blev hon plötsligt sjuk. På två veckor förlorade hon all rörlighet. Han hade drabbats av reumatism. Skolan sa till Anna att hade du kommit hit med denna funktionsnedsättning så hade du aldrig fått påbörja din utbildning, men nu är du här och då måste vi försöka lösa detta. Anna bestämde sig för att det skulle gå. Hon kontrollerade skolans skyldigheter och sina rättigheter. Idag har utvecklingen gått framåt, men det är tufft i dansvärlden. Kroppen är en tillgång som tvingar fram utveckling och anpassning hela tiden.

Emilia berättar om sin historia. När Emilia var 5 år drabbades hon av ett virus i ryggmärgen som gjorde att hon blev förlamad från tå till näsa. Läkarna sa att det kommer att gå över och efter tre veckor kunde hon åter tala. Men hon är fortfarande förlamad i underkroppen. Hennes liv förändrades. Anna gillade sin rullstol. Anna ville dansa, äta färgstark mat och teckna. Hon fick tips att testa rullstolsbugg, hon var då 17 år. Det var bugg till Idas sommarvisa. Det var inte kul och Anna gick inte på några fler handikapp evenemang. Hon utbildade sig till designer och driver idag företaget Kontor Kontur, inriktad på sjukvård och kroppsuppfattning. På en dansfestival mötte Anna, Veera som frågade om hon inte ville dansa. Det var långt ifrån Idas sommarvisa. Det har nu gått 5 år sedan dess

Workshop

Att bjuda in en annan blick

Syftet med bikupesamtalen var att alla skulle få möjlighet att i mindre grupp ventilera tankar som uppkommit under konferensens två dagar. Först möttes grupperna om ca sex personer, därefter sattes grupperna ihop två och två för fortsatt samtal där grupperna delade med sig av sina diskussioner. Anteckningar fördes i varje grupp i form av kortare meningar som sedan samlades in.

Tre frågor delades ut som stöd för samtalet:

- Vad gör vi själva för att inkludera flera?
- Vad gör vi inte?
- Vilka effekter får det vi gör, lyckas vi?

Så här tycktes det;

Organisation:

- Bredare rekrytering
- Hela personalen en genusutbildning så att alla står på samma nivå, även cheferna.
- Om vi verkligen vill så kan vi påverka det här.

Mångfald:

- Samverka med olika grupper, måste övervinna de kvantitativa målen som motverkar detta.
- Var skaver det – när hördes inte min röst, utgå från sårbarhet
- Att våga bjuda in/ öppna upp

Våga släppa kontrollen – inkludera mera:

- Våga ge ansvar till olika samarbetspartners
- Att utmana den kreativa processen. Våga göra helt nytt, helt annorlunda. Ex från Arbetets museum som började med ett tomt rum som sedan fylldes med innehåll efter vernissage
- Samarbetstorg – föreningsliv, skolklasser, göra kriterier

Testa och undersöka andra arbetssätt:

- Vara i huvudet. Hjärtat och kroppen – lärandet som alla behöver.
- Musik, kan överbrygga språk och eventuella funktionsvariationer
- Kommunicera med nya grupper via nya kanaler
- Införa checklista för utställningsproduktion – för att få in delaktighet och samskapande
- Viktigt att få in alla perspektiv redan i samlingsarbetet
- Jobba uppsökande till exempel med skolor i sociokulturellt utsatta områden.

- Ge möjlighet för grupper att besöka museet när det är stängt för att erbjuda en bättre miljö, tillgänglig eller möjliggöra dialog.

Avslutning och sammanfattning

EvaTua Ekström och Sofia Dahlqvist från Fuism sammanfattar dagarna med att be alla utvärdera

konferensen då denna konferens är ett direkt resultat av tidigare utvärderingar. Där har det framkommit att det är viktigt med tid för samtal, i grupp och enskilt. Workshop och omväxlande programinslag. Ett lärande i mage och hjärta har det varit.

Utvärdering

Några röster

Plus

Bra med utrymme för nätverkande. Bra att möta riktiga människor. Olika samtalsgrupper är bra. Hjärta - mage-huvud-integrerat. Bra för nätverkande efter konferens. Bra att ibland få bryta med workshop/sitta ner. Bra mix av inspiration och diskussion. Våldigt lyckad och holistiskt

berörande dagar. Omvälvande, utvecklande, deltagande. Bra blandning mellan lyssna och göra. Bra med Yoga! Fysisk rörelse och aktivitet. Skönt med rörelse också i Spinns föredrag - ta med kroppen. Intressant att berätta med hela kroppen.

Minus

Saknar deltagarlista. Fler toa pauser. Inget minus. Bättre namnlappar. Nästa gång mer resvänligt för långväga gäster. Börja gärna någon timme senare för att underlätta för de som har långt att resa. Få regionala museer. Vi kan nog utmana oss själva än mer, har man varit på en del konferenser blir det en del upprepningar. Vi måste ta nästa steg i samtalet. Vad skulle hända om "fel" röster fick höras på en sån här konferens? Ingen föreläsare/inspiratör med annan etnicitet

